॥ तस्य वाचकः प्रणवः ॥

ઋતમ્ભરા

આત્મનો હિતાય જગતઃ સુખાય

'યોગ' ભિક્ષા લાવીઓ, 'ભિક્ષુ' બની ગુરુદ્વાર;
મુમુક્ષુ જરૂર પામશે, સૌનો મુજમાં ભાગ.

રક્ષાબંધનની સાચી સાડી

સંકલન - ગુરુધ્યાનભિક્ષુ

તા. ૧૦-૮-૯૫ રક્ષાબંધનના દિવસે પ. પૂ. ગુરુદેવને ડાકોરમાં, ડાકોર ઓમ્‌પરિવારનાં બહેનોએ રાખડી બાંધી ત્યાર પછી પ. પૂ. ગુરુદેવે તેમને સૌને આશિષના બે શબ્દો આ પ્રમાણે કહ્યા :

" તમને સૌને ધન્ય છે કે સાચી સમજણની વાતો તમને સૌને પ્રસંગે પ્રસંગે અમે કરીએ છીએ. જેમ રોજ જમવાની જરૂરત છે તેમ સાચી સમજણની વાતો પણ અવારનવાર સાંભળવાની ખૂબ જરૂરત છે. તો જ તેનું તાજાપણું જળવાય અને તો જ તેનું આચરણ થઈ શકે.

" આપણને જીવનમાં જે કાંઈ પ્રાપ્ત થયું છે તેમાં સંતુષ્ટ રહી શકીએ તેવી સમજણ કેળવવી જોઈએ. જે પતિ-પત્ની મળ્યાં છે, કે જે ભાઈબહેન મળ્યાં છે, કે જે સાસુ-વહુ વગેરે મળ્યાં છે તે બધું બરાબર જ મળ્યું છે તેવું અનુભવી શકીએ તેવી સમજણ કેળવવી જોઈએ. આપણને જે કાંઈ પ્રાપ્ત થયું છે તેના કરતાં બીજાઓને ઘણું સારું પ્રાપ્ત થયું છે એવું જ્યારે આપણને લાગે ત્યારે "તે એક ઘણી મોટી ભ્રમણા છે" તેવા નિર્ણય ઉપર તુરત આવી જવું તે સાચી સમજણ કહેવાય. દૂરનું ઘણું સારું અને રૂપાળું લાગે છે પણ તે "ડુંગરા દૂરથી રળિયામણા" જેવું છે. જેમને આપણે ખૂબ સારા અને સુખી સમજીએ છીએ તેઓના અતિ નજીકના સંપર્કમાં થોડાં માસ કે વર્ષ રહેવાનું થાય તો-ત્યારે ખબર પડે કે તે આપણી ભ્રમણા હતી.

"આજે રક્ષાબંધનના દિવસે ભાઈ, બહેનને સાડી આપે છે. અમે પણ આજે તમને સૌને સાચી સમજણરૂપી સાચી સાડી આપીએ છીએ. વસ્ત્રરૂપી સાડી તો અમુક સમયે નષ્ટ થઈ જવાની પણ આ સમજણસાડી કદી ફાટવાની નહીં. વસ્ત્રો પહેરવાની જરૂરત તો સામાજિક શિષ્ટાચાર પૂરતી છે. જન્મતી વખતે નિર્વસ્ત્ર જ હતા. જો વસ્ત્રની જરૂરત હોત તો જન્મ સવસ્ત્ર થયો હોત. વસ્ત્રની સાડી તો માત્ર શિષ્ટાચાર છે અને ટાઢતડકાથી રક્ષણ કરે છે પણ સાચી સમજણરૂપી વસ્ત્ર તો જન્મ-મરણના ચક્કરને છેદી-ભેદીને ઠેઠ મુક્તિ સુધી પહોંચાડે છે. પરમકૃપાળુ ઓમ્‌પરમાત્માને પ્રાર્થીએ કે તેઓ આપણને સૌને સાચી સમજણનું વસ્ત્ર પરિધાન કરાવીને મોક્ષ સુધી પહોંચાડે."

આ પ્રસંગે ઉપસ્થિત ભાઈઓને પણ પૂ. ગુરુદેવે કહ્યું કે -

"બહેનોને જે કાંઈ આપ્યું છે તેમાં તમારો ભાગ છે જ કારણ કે પતિ-પત્ની પરસ્પર ભાગીદાર છે જ. અસ્તુ."

ગુરુપૂર્ણિમા મહોત્સવ

તા. ૨૦-૭-૯૭ - રવિવાર - સવારે ૭-૦૦ થી ૩-૦૦

સ્થળ :- ઈચ્છાબેનની વાડી, પુષ્પકુંજ સોસાયટી પાસે, કાંકરિયા,

મણીનગર, અમદાવાદ -૨૮.

સૌ ગુરુપ્રેમીઓને આમંત્રણ છે.

ઋતમ્ભરા

(ઋતમ્ભરા એટલે અનુભવયુકત સત્યથી ભરેલું)
(બહુજનહિતાય - બહુજનસુખાય)
જુલાઈ - ઓગષ્ટ - સપ્ટેમ્બર (ત્રિમાસિક)

VOL - VII (97-98) ISSUE - I માનદ્ તંત્રી - નૈષધ વ્યાસ

બલિહારી ગુરુદેવકી, ગોવિંદ દિયો બતાય !

પ્રવકતા : યોગભિક્ષુ
સંકલન : નૈષધ વ્યાસ

ગુરુ-ગોવિંદ દોનોં ખડે, કિસકો લાગુ પાય ?
બલિહારી ગુરુદેવકી, ગોવિંદ દિયો બતાય !

આર્ષ-પરંપરામાં એક આદર્શ પ્રથા છે કે ગુરુ-સંતો આંગણે પધારે ત્યારે તેમની સાચા હૃદયથી પૂજા-અર્ચા કરીને પાય લાગવું, ચરણ-સ્પર્શ કરવો. ઉપરના દોહરામાં એક સમસ્યા, એક પ્રશ્ન રજૂ કરાયો છે. શાસ્ત્ર-નિયમ મુજબ ગુરુ-સંતોનો ચરણસ્પર્શ તો કરવો છે પણ જો ગુરુદેવ અને ગોવિંદ અર્થાત્ પરમાત્મા; બંને જો એકી સાથે આંગણામાં આવીને ઊભા રહે તો શું કરવું ? તો પ્રથમ ચરણસ્પર્શ, પ્રથમ નમસ્કાર કોને કરવા ? બીજી લીટીમાં તેનો સુંદર જવાબ પણ આપી જ દીધો છે કે - ગુરુદેવની જ બલિહારી છે, તેમને જ સમર્પિત થઈ જાઉં, તેમને જ પ્રથમ વંદન કરું. કારણકે તેમણે જ ગોવિંદનાં દર્શન કરાવ્યાં. જો તેઓ ન હોત તો ગોવિંદ જ ક્યાંથી હોત ? તેમને ઓળખત જ કેવી રીતે ? ગોવિંદની મહત્તા જ કોણ સમજાવત ? શાસ્ત્રોની અમુક અમુક પરિપાટી છે તેની જાણકારી જ કોણ આપત ? માટે પ્રથમ નમસ્કાર તો મારા ગુરુજીને જ કરું. સંયમ-નિયમના અભાવમાં, વ્યવહાર-પ્રપંચના ચક્કરમાં અને ભ્રમણાઓના ભયંકર ભંવરમાં મારું જીવન-નાવડું ચોદિશ ફેંકાતું હતું, ક્યારે કયા ખડક જોડે ટકરાઈને ચકનાચૂર થઈ જાત તેની લેશમાત્ર પણ ખબર નહોતી; તેમાંથી ગુરુજનો દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલી સાચી સમજણરૂપી દીવાદાંડીથી રક્ષા થઈ. ભયંકર અભિમાની અને અવળચંડા સ્વભાવવાળા એવા મુજને તેમણે અતિ વાત્સલ્ય અને કરુણા વરસાવીને, મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરી શકું એવો ઘળોટ્યો. મારો સ્વભાવ અહંકારી અને અવળચંડો છે તેની ખબર પણ તેમની કૃપાથી જ પડી. માટે પહેલું નમન તો મારા ગુરુદેવને જ કરું.

આમ, ઉપરના દોહરામાં અતિ સુંદર પ્રશ્ન અને તેનો અતિ સુંદર ઉત્તર આપ્યો છે. આ વાતને હજુ પણ થોડી વધુ સમજવાનો પ્રયત્ન કરીએ -

ગુરુને શા માટે ઇચ્છીએ છીએ ? શા માટે તેમનું ચયન કરવાનું છે ? એટલા માટે કે તેઓ દ્વારા ગોવિંદને પ્રાપ્ત કરીએ - ઓળખીએ. ગુરુને ધારણ તો એટલા માટે કર્યા કે તેઓ દ્વારા ગોવિંદની પ્રાપ્તિ થાય. પણ ગોવિંદની પ્રાપ્તિ શા માટે કરવાની છે ? તેમને પ્રાપ્ત કરીને શું કરવાનું છે તેનો વિચાર કદી કર્યો છે ? કદી નથી કર્યો ! ગુરુની પ્રાપ્તિ દ્વારા જેમ ગોવિંદને પ્રાપ્ત કર્યા તેમ ગોવિંદની પ્રાપ્તિ દ્વારા સાચાં સુખ-શાંતિ પ્રાપ્ત કરવાનાં છે. આંધા કયા ચાહે ? દો આંખેં. વળી આગળ

પણ કહ્યું છે કે -

ભૂખે ભજન ન હોય ગોપાલા,
યહ લો કંઠી, યહ લો માલા.

શરીર ધારણ કર્યું છે તો શરીરધારીને પ્રથમ જરૂરત શરીરના ભરણપોષણ-રક્ષણની છે. પછી અન્ય સુખ-સગવડની છે. પરંતુ તમામે તમામ સ્થૂળ, ભૌતિક સુખ-સગવડો અને શરીર પણ છેવટે તો દુઃખદાતા અને નાશવાન જ છે. વ્યવહાર-પ્રપંચનાં બધાં જ સુખ-સગવડોની પ્રતિક્રિયા દુઃખ છે. આત્યંતિક સુખ તો અર્થાત્ પ્રતિક્રિયા વિનાનું સુખ તો મોક્ષ - "કૈવલ્ય" છે. જીવમાત્ર પ્રતિક્રિયા વગરના સુખને ઝંખે છે. પણ તે ક્યાંથી મળશે તેની તેને ખબર નથી તેથી તે મૃગજળ પાછળ વર્ષો અને જન્મો સુધી દોટ મૂક્યા કરે છે !

દુઃખની પ્રતિક્રિયા વિનાનું સુખ, અર્થાત્ સનાતન સુખ, અર્થાત્ જન્મ-મરણના ચક્કરમાંથી સદા-સર્વદા માટે મુક્ત થઈ જવું તે જ છે ગોવિંદની પ્રાપ્તિ. સદ્‌ગુરુ દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલ સાચી સમજણ દ્વારા જ આવા ગોવિંદને પ્રાપ્ત કરી લેવાના છે અને પછી જ ગર્જના કરવાની છે કે -

બલિહારી ગુરુદેવ કી,
ગોવિંદ દિયો બતાય.

જે કાંઈ છે તેના "છે" નો અને જે કાંઈ નથી તેના "નથી" નો અનુભવ કરી લેવો તે જ સાચું દર્શન છે, તે જ ગોવિંદ-દર્શન છે. વર્ષો અને જન્મો સુધી સેવેલી આપણી ભ્રમિત કરનારી ભ્રમણાઓને ભાંગીને ભુક્કો કરે એવી આગમતી રજૂઆત પચાવવી મુશ્કેલ છે. જે તેટલી શૂરવીરતા આપણામાં હોય તો પછી ગોવિંદ-દર્શનમાં વાર ક્યાં હતી ? વીજળીના ઝબકારે મોતી પરોવી લેવું હોય તેણે હરદમ સાવધાની રાખવી પડે.

સાત સમંદર સ્યાહી કરું, કલમ સકલ વનરાઈ;
અનંત હાથ હરદમ લખે, પણ ગુરુગુણ લખ્યા ન જાઈ.

આવો જબરજસ્ત ગુરુમહિમા ગાયો છે; તે અતિશયોક્તિવાળો ત્યાં સુધી જ લાગે છે કે જ્યાં સુધી તેને તાત્ત્વિક રીતે સમજવાનો પ્રયત્ન ન કરીએ. લઘુતાઓ માત્રનો નાશ કરીને ગુરુતામાં-ગુરુપદમાં જે સ્થિર કરે તે ગુરુ ; જેઓ પોતે "લઘુતા"નું લાંછન વહોરીને પણ ગુરુતા બક્ષે તે ગુરુ.

એક સાધે સબ સધે, સબ સાધે સબ જાય;
જો તૂ સેવે મૂલ કો, ફૂલે, ફલે, અઘાય.

ભાવાર્થ : એકને સાધવાથી બધું જ સધાઈ જાય છે, બધું સાધવા જતાં બધું જ જાય છે. જો તું મૂળને સેવીશ તો ફૂલીશ, ફળીશ અને તૃપ્ત થઈશ.

જો ઝાડની ડાળીએ-ડાળીને, પાંદડા-પાંદડાને પોષણ પહોંચાડવું હોય તો ઝાડના મૂળમાં પાણી રેડવું પડે. ઝાડની ડાળી પર કે પાંદડા પર પાણી રેડવાથી તેને પોષણ પહોંચી શકતું નથી.

અન્ય અનેક સાધનાઓ કરવાથી ઘણું બધું પ્રાપ્ત થતું હશે પણ તેનાથી મોક્ષ પ્રાપ્ત થતો નથી. મોક્ષની પ્રાપ્તિ માટે તો દીર્ઘકાળ સુધી, નિરંતરપણે અને પ્રેમપૂર્વક ગુરુસેવનની જરૂરત રહે છે. એક માત્ર સદ્‌ગુરુની સાધના કરવાથી મુક્તિ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. સર્વ સાધનાઓનો નિચોડ મુક્તિ છે. મનુષ્યજન્મ પ્રાપ્ત કરીને મુક્ત થવાનો પ્રયત્ન ન થયો તો મનુષ્યજન્મ નિષ્ફળ ગયો.

ગુરુગીતામાં કહ્યું છે કે :

શિવે રુષ્ટે ગુરુસ્ત્રાતા ગુરૌ રુષ્ટે ન કશ્ચન
લબ્ધ્વા કુલગુરુસમ્યક્ ગુરુમેવ સમાશ્રયેત.

ભાવાર્થ : શિવના રૂઠવાથી ગુરુ રક્ષણ કરે છે પણ ગુરુના રૂઠવાથી કોઈ રક્ષણ કરી શકતું નથી. માટે ગુરુજીનો સારી રીતે આશ્રય કરવો.

જો શિવ કોપાયમાન થાય તો તેમને કેવી રીતે શાંત કરવા તે માટે ગુરુદેવની સલાહ લઈ શકાય છે. પણ જો ગુરુદેવ કોપે તો તેમને શાંત કરવા શિવ પણ મદદ કરી શકતા નથી. તેમને પણ શાસ્ત્ર-મર્યાદામાં રહેવું પડે છે અને તેથી તેઓ એમ કહે છે કે પ્રથમ તું તારા ગુરુદેવને શાંત કરીને પછી મારી પાસે આવ. વળી જીવન-સંગ્રામમાં આવતી અનેક મુસીબતોના સમયે દોડીને ગુરુના ચરણોમાં પહોંચી જઈને રક્ષણ મેળવી શકાય છે. તે માટે શિવ પાસે જઈ શકાતું નથી.

કારણકે શિવને ગોતવા ક્યાં? શિવ સ્થૂળ દેહધારી નથી. વળી જીવને શિવની ઓળખ કરાવનારા પણ ગુરુદેવ જ છે.

ઔર દેવતા ચિત્ત ન ધરઈ,
હનુમંત સેઈ સબ સુખ કરઈ.

ઉપરની હનુમાન-ચાલીસાની પંક્તિઓમાં પણ એકની ઉપાસના પર જ ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે. સર્વ સુખોના નિચોડરૂપ મોક્ષસુખ કેવળ એકની સાધના દ્વારા જ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.

મધુનો લોભી ભમરો જેમ મધુ માટે એક ફૂલથી બીજા ફૂલ પર ભમ્યા કરે છે તેમ મોક્ષ-જિજ્ઞાસુએ પણ ગુરુદેવની પાછળ પાછળ ફરવાનો આદેશ ગુરુગીતામાં આપેલો છે.

શાસ્ત્રોમાં ગીતા હૃદય સમાન છે. ઘણા પ્રકારની ગીતાઓ પ્રચલિત છે. બધી ગીતાઓમાં ગુરુગીતા હૃદય સમાન છે. કારણકે તે ગુરુમહિમા-જ્ઞાનથી છલોછલ ભરેલી છે. ગુરુગીતામાં પણ નીચેનો શ્લોક હૃદય સમાન છે.

ધ્યાનમૂલં ગુરોર્મૂર્તિઃ પૂજામૂલં ગુરોઃ પદમ્
મંત્રમૂલં ગુરોર્વાક્યં મોક્ષમૂલં ગુરોઃ કૃપા

ભાવાર્થ : ધ્યાન કરવા યોગ્ય કેવળ ગુરુદેવની મૂર્તિ જ છે; ગુરુમૂર્તિના ધ્યાનથી, ધ્યાન સરળતાથી સિદ્ધ થઈ શકે છે. પૂજા કરવા યોગ્ય કેવળ ગુરુચરણો જ છે; ગુરુચરણોની પૂજામાં જ સર્વ પૂજાઓનો સમાવેશ થઈ જાય છે. ગુરુદેવનું એક એક વાક્ય મંત્ર સમાન છે, પછી અન્ય કોઈ મંત્રની આવશ્યકતા રહેતી નથી. અને મોક્ષ મેળવવાનું મુખ્ય સાધન ગુરુકૃપા જ છે, બીજાં સાધનો ગૌણ છે. અસ્તુ.

''ગુરુ-ગોવિંદ દોનોં ખડે''-આ પંક્તિને આ રીતે પણ સમજાવી શકાય :

''દોનોં ખડે'' એટલે ગુરુ અને ગોવિંદ બંને જુદી જુદી વ્યક્તિઓ ઊભી છે એમ સમજવાનું નહીં, ''દોનોં ખડે'' નો એવો અર્થ કરવાનો નહીં. ગુરુદેવ એક જ વ્યક્તિ ઊભા છે પણ ગુરુદેવમાં ગોવિંદ પણ ઓતપ્રોત થયેલા છે તેથી ''દોનોં ખડે'' છે. જો ગુરુદેવમાં જ ગોવિંદ ઓતપ્રોત થઈને ઊભા હોય તો પ્રથમ નમસ્કાર ગોવિંદને કઈ રીતે કરી શકાય ? આપણી સ્થૂળ દૃષ્ટિને પ્રથમ ગુરુદેવનું સ્થૂળ શરીર જ દેખાય છે તેથી પ્રથમ નમસ્કાર તેમને જ થયા કહેવાય. સૂક્ષ્મ બુદ્ધિ દ્વારા, ગુરુદેવમાં ચૈતન્ય તત્ત્વરૂપે વસેલા ગોવિંદનો અનુભવ બાદમાં થાય છે તેથી ગોવિંદને નમસ્કાર પછીથી થયા કહેવાય. પણ તાત્ત્વિક દૃષ્ટિએ વિચાર કરતાં, ગુરુ અને ગોવિંદ બંનેને એકી સાથે જ નમસ્કાર થઈ જાય છે. આવી અટપટી સમસ્યાઓ ઊભી કરીને અનુભવીઓ સાત્ત્વિક આનંદ આપવાનો પ્રયત્ન કરતા હોય છે. અસ્તુ.

(ગુરુપંથાવલંબીઓ માટે, ગુરુપ્રેમીઓ માટે, ગુરુ-શિષ્ય-પરંપરામાં માનવાવાળાઓ માટે ગુરુપૂર્ણિમાનો દિવસ મહામૂલો છે. અનેક આધ્યાત્મિક મંડળો ગુરુપૂર્ણિમાનો દિવસ ધામધૂમથી ઊજવે છે જેથી શિષ્યગણ ગુરુપૂજન અને ગુરુસેવાનો લાભ લઈ શકે. ઓમ્‌પરિવાર પણ દર વર્ષે ગુરુપૂર્ણિમા મહોત્સવનું આયોજન કરે છે. આ પ્રસંગે જુદાં જુદાં સ્થળોએથી ગુરુપ્રેમીઓ આવે છે, ગુરુપૂજનનો લાભ લે છે અને ગુરુદેવ પાસેથી આખું વર્ષ ચાલે એટલું આધ્યાત્મિક ભાથું બાંધે છે. ગોવિંદપુરા મુકામે યોજાયેલ આવા જ એક ગુરુપૂર્ણિમા મહોત્સવના પ્રસંગે પ. પૂ. ગુરુદેવ શ્રી યોગભિક્ષુજીએ તાત્ત્વિક વાતો કરેલી જે અહીં રજૂ કરીએ છીએ.)

ગુરુપૂર્ણિમા
(અને તેનું આમંત્રણ)

આજે ગુરુપૂર્ણિમાનું મહાપર્વ. સૌ ગુરુપ્રેમીઓ હોંશે હોંશે અહીં આવ્યા છે. પણ કોઈ કોઈ ગુરુપ્રેમીઓ નહીં પણ આવી શક્યા હોય. કોઈ તો એવા પણ હોય છે જે ઓછી સમજણના કારણે આમંત્રણની રાહ જુએ છે. જેમનાં સરનામાં આપણી પાસે હોય છે તેમને સૌને ઓમ્‌પરિવારના આધ્યાત્મિક ઉત્સવો અને કાર્યક્રમોની આમંત્રણ-પત્રિકા મોકલી શકાય છે; પણ જેમનું સરનામું આપણી પાસે નથી તેમને મોકલી શકાતી નથી.

ઓમ્‌પરિવાર તો ઘણો મોટો છે તેથી બધાંનાં સરનામાં આપણી પાસે ક્યાંથી હોય ? ખરેખર તો આધ્યાત્મિક કાર્યક્રમમાં આવવા માટે અને ભાગ લેવા માટે આમંત્રણની જરૂરત જ નથી હોતી. જેઓને ગુરુસંતોમાં પ્રેમ છે, જેઓ ગુરુસંતોને પોતાના માને છે તેમને આમંત્રણની જરૂરત જ નથી હોતી. જેઓ ગુરુસંતોનાં દર્શનાભિલાષી છે, જેમને સત્સંગ પ્રિય છે, જેઓ આધ્યાત્મિક વ્યક્તિઓને મળવા આતુર છે અને જેમનામાં પોતાનાં ગુરુભ્રાતા-ભગિનીઓને મળવાની આકંઠ આતુરતા છે તેમને કોઈને આમંત્રણની આવશ્યકતા નથી. મંદિરમાં દર્શને જઈએ છીએ ત્યારે કોઈના આમંત્રણની રાહ જોઈએ છીએ ? સત્સંગમાં, કથામાં કે પારાયણમાં જઈએ છીએ ત્યારે કોઈ આપણને આમંત્રણ આપે છે ? ત્યારે આમંત્રણની જરૂરત જ નથી. જો તે વખતે પણ આમંત્રણની રાહ જોઈએ તો આપણા જેવું અહંકારી અને અજ્ઞાની બીજું કોણ ? આવા પ્રસંગોએ આમંત્રણની રાહ જોવી તે તો નુકસાનીનો વેપાર !

આજે તો ગુરુપૂર્ણિમાનું મહાપર્વ-ગુરુપર્વ-અતિ મૂલ્યવાન પર્વ છે. ગુરુપૂર્ણિમા આખા વર્ષમાં એક જ વખત આવે છે. આમાં આમંત્રણની અપેક્ષા રખાય જ નહીં. માતાપિતાના ઘરે જઈએ છીએ ત્યારે આમંત્રણની રાહ જોઈએ છીએ ? નથી જોતા. ભાઈ, બહેન કે મિત્રના ત્યાં પણ વગર આમંત્રણે જઈએ છીએ. કારણકે તે સૌમાં આપણને 'પોતાપણા'નો ભાવ છે. તે રીતે, ગુરુસંતો પણ આપણને આપણા લાગતા હોય તો આપણા મનમાં આમંત્રણનો ભાવ ઉદ્‌ભવે જ નહીં. અધિકારી જીવો તો વગર આમંત્રણે ઉત્સવમાં પહોંચીને ઉત્સવની શોભા વધારે છે.

પરંતુ જેમને ગુરુસંતો પ્રત્યે ભાવ નથી, પ્રેમ નથી, રસ નથી તેમને આમંત્રણ હોય તોય શું કામનું ? જેમના મનમાં ભેદ છે, જેઓ બીજાનાં માત્ર છિદ્રો જોવા જ આવે છે, બીજાની ગુરુનિષ્ઠાને તોડવા જ આવે છે તેમને આમંત્રણ મળે તો પણ ન મળ્યા બરાબર છે. જેઓ વેપારીવૃત્તિથી, કે વિકારીવૃત્તિથી, કે મનોરંજનવૃત્તિથી, કે હારજીતની ભાવનાથી આવા આધ્યાત્મિક ઉત્સવોમાં આવવા ઇચ્છા રાખે છે તેમણે સૌએ આમંત્રણ-નિમંત્રણ મળવા છતાંય ન જ આવવું જોઈએ; એમાં જ એમનું કલ્યાણ છે. શઠ લોકો ગમે તેવા છદ્મવેશે, કે કુટિલવૃત્તિએ, કે નિપુણ અભિનેતા બનીને આવશે તોય તેમને ગુરુસંતો આસાનીથી પારખી લેશે. પણ ગુરુસંતો એટલે ગુરુસંતો ! તેઓ ઉદાર ભાવે સૌને નિભાવી લે છે, સૌને ક્ષમા કરી દે છે. હવે જ આપત્તિ શરૂ થાય છે. ગુરુસંતો ક્ષમા કરી દે છે તેથી તે કેસ કુદરતને ચલાવવો પડે છે. કુદરતનો-કર્મનો નિયમ છે, પૂર્ણ અને અચૂકપણે ફળ આપવાનો. તેથી કુદરત હજાર ગણી સજા કરે છે. અનુભવીઓનું કથન છે કે -

જો તોકો કાંટા બોવે, તાકો બોવ તું ફૂલ;
તોહી ફૂલકો ફૂલ હૈ, વાકો હૈ તરશૂલ.

ભાવાર્થ : જે તારા રસ્તામાં કાંટા વાવે છે તેના રસ્તામાં પણ તું ફૂલ વાવ. કારણકે ફૂલ વાવનારાને જ ફૂલ મળે છે અને કાંટા વાવનારાને કાંટા જ મળે છે, ત્રિશૂલરૂપી ગોખરું જ મળે છે.

માટે અનઅધિકારીઓએ આમંત્રણ મળે છતાં નથી મળ્યું એમ માનીને પોતાના કલ્યાણ ખાતર ઉત્સવમાં હાજરી આપવી જોઈએ નહીં અને જે અધિકારી છે તેમણે તો વગર આમંત્રણે પણ, ખબર પડતાંની સાથે જ દોડી જવું જોઈએ, એમાં જ એમનું કલ્યાણ છે.

ઉત્સવની આમંત્રણ-પત્રિકા એટલા માટે મોકલાય છે કે તેથી ગુરુસંતપ્રેમીઓને ખબર પડે કે અમુક જગ્યાએ ઉત્સવ ઊજવાઈ રહ્યો છે અને તેથી હાજર રહી શકે. એક ગામમાં અનેક પ્રેમીઓ રહેતા હોય તેમાંથી એકને જ પત્રિકા મળી હોય તો તેણે સર્વ પ્રેમીઓને ખબર આપી દેવી જોઈએ. આમ, પત્રિકા ન મળે તો પણ આપણે જો સાચા ગુરુપ્રેમી-અધિકારી હોઈએ તો ઉત્સવમાં પહોંચી જઈએ; ભલે બીજા દ્વારા ઉત્સવની જાણ થઈ હોય.

આપણે જે ગુરુસંતો સાથે આધ્યાત્મિક સ્નેહથી બંધાયા જ ન હોઈએ, તેમની સાથે સાત્ત્વિક મમતાથી સંધાયા જ ન હોઈએ; પણ માત્ર પ્રદર્શન કરવા જ, કે દેખાદેખી, કે

વ્યાવહારિક રીતે, કે વટ ખાતર જ જો જતા હોઈએ તો આમંત્રણની રાહ જેવી પડે ! આવી રીતે ઉત્સવમાં જનાર ત્યાં ઝાઝો સમય ટકી શકતા નથી, કે સૌની સાથે ભળી શકતા નથી, કે પૂરા કાર્યક્રમમાં હાજરી આપી શકતા નથી. કપટયુક્ત થઈને ઉત્સવમાં અને સત્સંગમાં હાજરી આપનારની સ્થિતિ જળકમળવત્ હોય છે. જેમ કમળ પાણીમાં સતત રહેવા છતાંય કોરું જ રહે તેમ તેઓ પણ સાવ કોરા જ રહે છે, થોડો પણ લાભ લઈ શકતા નથી અને મોટે ભાગે તો પોતાની થોડી સુકૃતની મૂડીને પણ વધુ થોડી કરીને પાછા આવે છે.

પ્રેમ અને નિષ્ઠા વિનાનો મનુષ્ય પણ જો જળકમળવત્ રહી શકતો હોય તો પ્રેમ અને નિષ્ઠાયુક્ત મનુષ્યોએ તો પોતાની નિષ્ઠામાં કેટલું અચળ અને અડગ રહેવું જોઈએ ? કોની તાકાત છે કે આપણી પ્રેમ અને નિષ્ઠામાં તલભાર પણ ફર્ક પાડી શકે ? ગમે તેવી પ્રતિકૂળ પરિસ્થિતિમાં પણ નિષ્ઠા જો અતિ અલ્પ પ્રમાણમાં કે અતિ અલ્પ સમય માટે પણ જો ડગી જાય તો તે નિષ્ઠા, નિષ્ઠા જ નથી.

ગુરુપૂર્ણિમા એટલે ગુરુપર્વ

ગુરુપર્વ એટલે ઘણું મોટું પર્વ, મહત્ત્વનું પર્વ, અતિ ઉપયોગી પર્વ. મનુષ્યોમાં જેવું સ્થાન ગુરુનું છે, પર્વો અને ઉત્સવોમાં તેવું સ્થાન ગુરુપર્વનું છે. આપણે ઘણાં પર્વો ઊજવીએ છીએ. લગ્ન ઈત્યાદિ વ્યાવહારિક પ્રસંગોને પણ ધામધૂમથી ઊજવીએ છીએ. બધાં જ વ્યાવહારિક અને આધ્યાત્મિક પર્વોમાં ગુરુપર્વ મુખ્ય છે. આપણી પરંપરા કહે છે કે કાંટો કાઢનારનો પણ ગુણ ભુલાય નહીં. તો, ગુરુસંતોના અનહદ અને અહૈતુકી ઉપકારો તો ભુલાય જ કેમ ? તેઓ તો આપણને સતત આપ્યા જ કરે છે. તેઓ એવી સ્વાભાવિકતાથી આપે છે કે તેની આપણને ખબર જ ન પડે અને એટલું બધું આપે છે કે આપણે તેની ગણતરી જ ન કરી શકીએ. જેમ સૂર્યનારાયણ સતત આપ્યા જ કરે છે, તેમ ગુરુસંતોના પણ આપણા ઉપર અગણિત ઉપકારો છે. જો આપણે વ્યાવહારિક પ્રસંગો પણ ધામધૂમથી ઊજવતા હોઈએ તો આ ગુરુપર્વનો પ્રસંગ તો કેવી ધામધૂમથી, અલૌકિક રીતે અને વિશિષ્ટ પ્રકારે ઊજવવો જોઈએ ?! ''સત્સંગ-પરાગ'' પુસ્તિકામાં એક સુવાક્ય આવે છે કે ''ગુરુજનો સમાજના મરજિયાત દેણદાર છે.'' તેઓ દેણદાર તો છે પણ કેવા દેણદાર ? મરજિયાત દેણદાર. આપણી પાસેથી ઉછીનું લીધું છે અને તે પાછું આપે છે તેમ નહીં. પરંતુ પોતાની મરજીથી, પોતાની પાસેનો અતિ મૂલ્યવાન ખજાનો આપે છે અને તે પણ, કાંઈ પણ બદલાની આશા સિવાય ! તેઓ તરફથી જે કાંઈ મળે છે તેની તુલનામાં આપણે જે કાંઈ તેમના માટે કરીએ છીએ તેનું કાંઈ જ મૂલ્ય નથી. વળી, તેમને તો કાંઈ પણ લેવાની ઇચ્છા પણ નથી. છતાં, માત્ર આપણા સંતોષ ખાતર અને અર્પણ કરવાનો આપણને લ્હાવો મળે એટલા માટે જ આપણું કાંઈ સ્વીકારે છે. તેમની સ્થિતિ તો આવી છે -

તીન ટૂક કૌપિનકો, અરુ બિન ભાજી લોન;
તુલસી રઘુવર ઉર બસે, ઇન્દ્ર બાપડો કૌન?

ગુરુસંતો તો સતત આવી મસ્તીમાં રહે છે.

આ રીતે, ગુરુપર્વ અર્થાત્ ગુરુપૂર્ણિમા એ બીજાં બધાં જ પર્વો કરતાં અતિ મૂલ્યવાન પર્વ છે. આપણે જાણેઅજાણે પરિચિત-અપરિચિત ગુરુસંતો પાસેથી સતત અને ખૂબ જ મેળવતા રહીએ છીએ. આપણે હાલમાં જે કાંઈ ઉન્નતિના પંથે છીએ તે પૂજ્ય, શ્રદ્ધેય, ગુરુસંતોના પ્રતાપે જ છીએ. કોઈ અજાણ્યો માણસ આપણને સાવ થોડી મદદ કરે છે તો પણ આપણે બદલામાં તેને 'આભાર' કહીએ છીએ. કેમકે તે પારકો હતો તેથી. પણ જે આપણાં કોઈ સગા, ભાઈ, માતા, પિતા કે મિત્ર આપણને મદદ કરે તો આપણે તેમને 'આભાર' એમ કહેતા નથી કારણકે આપણે સમજીએ છીએ કે તેઓ મદદ કરે છે તે સ્વાભાવિક છે, તેમનો એ ધર્મ છે, ફરજ છે. ગુરુસંતો પાસેથી જે કાંઈ મળે છે તેના બદલામાં 'આભાર' કહેવાનું નથી હોતું. તે માટે તો આપણે તેમની સેવા-પૂજા કરીને, અંજલિ આપીને લ્હાવો લઈ શકીએ છીએ. આવો લ્હાવો લેવાનું અને ભાવાંજલિ અર્પણ કરવાનું પુનિત પર્વ, તે છે ગુરુપૂર્ણિમા.

ગુરુપૂર્ણિમા ખૂબ ધામધૂમથી ઊજવવી તે આપણી ફરજ છે, તે આપણો ધર્મ છે એવી આપણને સમજ હોવી જોઈએ. નગુણા થવું કોઈને ગમતું નથી. આપણા ભૌતિક જીવનમાં પણ આપણા માટે જોગે જોગે થોડું કાંઈ પણ કર્યું છે તેના માટે કાંઈ કરી છૂટવાની આપણે રાહ જોતા હોઈએ છીએ. ગુરુજનોના ઉપકારોનો તો કોઈ પાર નથી. તેના બદલામાં તેમને ફક્ત અંજલિ આપી શકીએ. ગુરુસંતોને બદલો આપી શકીએ તેટલી તો આપણી તાકાત જ નથી. ફક્ત અંજલિ આપવાનો લ્હાવો લઈ શકીએ. આવો અલૌકિક લ્હાવો લેવાનો દિવસ તે છે ગુરુપૂર્ણિમા.

ગુરુસંતો અને સાધુપુરુષો એક સ્થળેથી બીજા સ્થળે સતત ભ્રમણ-વિચરણ કરતા રહે છે, જેથી તેમના જ્ઞાનભંડારનો આખા સમાજને લાભ મળે. જો તેઓ એક જ સ્થળે વધુ સમય રોકાઈ રહે તો સમાજને તેમનો પૂરતો લાભ મળે નહીં. તેથી એક જગ્યાએ વધુ રોકાવાની શાસ્ત્રોમાં તેમના માટે મનાઈ છે. વળી, જો તેઓ એક સ્થાનમાં વધુ રહે તો આસપાસના સમાજ જોડે તેમને મોહમમતા બંધાય અને તેથી મુખ્યપણે જે મમતા છોડવા માટે કુટુંબ, ઘરબાર, સગાંસ્નેહી વગેરેને છોડ્યાં હતાં તે મમતા પાછી વળગે. પુત્રની જગ્યાએ શિષ્યા અને ઘરની જગ્યાએ આશ્રમ ઊભો થાય. આમ, એક નહીં તો બીજા સ્વરૂપે મોહમમતા પાછાં વળગે. તેથી સાવધાની માટે યોગદર્શનમાં કહ્યું છે કે -

સ્થાન્યુપનિમંત્રણે સંગસ્મયાકરણં પુનર્ અનિષ્ટ પ્રસંગાત્

એટલે કે સ્થાનવાળાઓના નિમંત્રણથી જો યોગીના મનમાં અહંકાર અને મમતા પેદા થાય તો ફરીને તેને અનિષ્ટનો પ્રસંગ આવે છે.

આટલા માટે જ ત્યાગીઓને ત્રણ રાત્રીથી વધારે એક જગ્યાએ નહીં રહેવાનો શાસ્ત્રોમાં આદેશ આપેલો છે. જો તેઓ એક સ્થાનમાં વધુ રહે તો મોહમમતામાં ફસાય અને સ્વાનુભવયુક્ત અમૂલ્ય જ્ઞાનનો લાભ બીજાને ના આપી શકે. અત્યારે જેમ ફરતાં પુસ્તકાલયો છે તેમ પ્રાચીનકાળમાં સાધુસંતો જીવતાજાગતા, ફરતા જ્ઞાનભંડારો હતા. તેઓનું પરિભ્રમણ પગે ચાલીને જ થતું. તેથી ચોમાસાના ચાર માસ પરિભ્રમણ ફરજિયાત બંધ રાખવું પડતું. આ ચાર માસ તેઓ કોઈ એક સ્થળે જ્ઞાનલાભ આપતા. આને જ ચાતુર્માસ કહેતા. ગુરુપૂર્ણિમાના દિવસથી ચાતુર્માસનો પ્રારંભ થાય છે. સંતો જ્યારે પરિભ્રમણના સમયગાળામાં હોય છે ત્યારે તો તેમનો જીવનનિર્વાહ સમાજમાંથી થઈ રહેતો હોય છે. ચાતુર્માસમાં એક જગ્યાએ સ્થિર રહેવાના કારણે નિર્વાહના પ્રબંધની આવશ્યકતા પડે છે. ચાતુર્માસના પ્રથમ દિવસે જ અર્થાત્ ગુરુપૂર્ણિમાએ ભક્તો, પ્રેમીઓ તથા સત્સંગીઓ; સૌ મળીને ગુરુસંતોનું પૂજન-અર્ચન કરે છે અને તે નિમિત્તે તેમના ચરણોમાં યથાશક્તિ-યથામતિ ભેટ મૂકવાનો લ્હાવો લે છે. આ નિમિત્તે ગુરુસંતોના ચાતુર્માસ પૂરતા નિર્વાહનો પ્રબંધ પણ થઈ રહે છે. વળી ચોમાસામાં ભ્રમણ બંધ રહેવાને કારણે પગેથી કચરાઈને જીવજંતુના મરવારૂપ થતી હિંસા પણ અટકે છે અને કાદવ-કીચડ ખૂંદવાના ત્રાસમાંથી પણ સહેજે બચી જવાય છે.

આવાં તો કેટલાંય ગૂઢ રહસ્યો ગુરુપર્વની ઉજવાણી પાછળ છુપાયેલાં છે. આને વ્યાસપૂર્ણિમા પણ કહે છે. "વ્યાસોચ્છિષ્ટં જગત્ સર્વમ્" એટલે કે આખું જગત વ્યાસનું એંઠું છે. શ્રી વ્યાસજીએ પોતાના સત્સાહિત્ય દ્વારા જગતને ખૂબ ખૂબ આપ્યું છે. તેથી તેઓ પણ ગુરુ છે. આ રીતે, ગુરુસંતોનાં પૂજન-અર્ચન દ્વારા શ્રી વ્યાસજીની પણ પૂજા થઈ જાય છે. જે ગુરુસંતમાં આપણને વધુમાં વધુ ભાવના, શ્રદ્ધા, પ્રેમ હોય તેમનું પૂજન ગુરુપૂર્ણિમાને દિવસે કરીએ છીએ અને તે નિમિત્તે આપણી પાસે જે કાંઈ હોય તેમાંથી યથાશક્તિ પુષ્પાંજલિરૂપે અર્પણ કરીએ છીએ. આપણા ગુરુસંતો, અન્ય ગુરુસંતોના તથા પરમ ગુરુ પરમાત્માના પ્રતિનિધિ છે તેથી તેમને અર્પણ કરેલું બધું પરમાત્માને પહોંચે છે. જેમ ચારે બાજુ વરસાદ પડે છે તેનું બધું પાણી નદીઓમાં ભેગું થઈ અંતે સાગરમાં પહોંચી જાય છે; જેમ બધી જ નદીઓનું આશ્રયસ્થાન સાગર છે તેમ બધા જ ગુરુસંતોને અર્પણ કરાયેલ સામગ્રીને પહોંચવાનું સ્થાન પરમાત્મા છે, બધું જ પરમ ગુરુ ઓમ્ પરમાત્માને પહોંચી જાય છે તેવું અનુભવીઓનું કથન છે.

ઓમ્ જેમનું નામ છે તે પરમ ગુરુ છે. આપણામાં એવી ઇચ્છા જાગે કે પરમ ગુરુદેવ પરમાત્મા ઓમ્ ભગવાનનું પૂજન કરવું છે તો આપણે તેમને ગોતવા ક્યાં જઈએ ? તેઓ સ્થૂળરૂપે મળવા શક્ય નથી. તેઓ તો એક સત્તામાત્ર છે. શરીરધારી ગુરુસંતો તેમના પ્રતિનિધિ છે. જેમનામાં આપણી વધુમાં વધુ શ્રદ્ધા-ભક્તિ હોય એવા શરીરધારી ગુરુસંતોના ચરણોમાં જે કાંઈ અંજલિ ચઢાવીએ તે બધું જ સત્તારૂપી શરીરધારી પરમ ગુરુને પહોંચી જાય છે. જેમ ભારતમાં કોઈપણ જગ્યાએ કાંઈ પણ થાય તેની ખબર દિલ્હીમાં પડી જાય છે. કારણકે સરકારી તંત્ર સુવ્યવસ્થિત ગોઠવાયેલું છે. એક સામાન્ય કારકુનની પાછળ પણ આખી સરકારનું પીઠબળ છે, તેમ શરીરધારી ગુરુસંતોની પાછળ પણ પરમ આધ્યાત્મિક, અખંડ સત્તાનું પીઠબળ છે. તેથી ગુરુસંતોના નિમિત્તે જે કાંઈ પણ અર્પણ કરવાનો લ્હાવો લઈએ છીએ તે બધું જ આધ્યાત્મિક સત્તાને, પરમ-ચરમ ચૈતન્ય તત્ત્વને પહોંચે છે. ગુરુસંતો તે સત્તાના પ્રતિનિધિ છે. પરમ, આધ્યાત્મિક, નિરાકાર અર્થાત્ દિવ્યાકાર સૂક્ષ્મ સત્તાને આપણે યથાયોગ્ય સમજી શકતા નથી કે પામી શકતા નથી, તેથી શાસ્ત્રોમાં તેમના પ્રતિનિધિ તરીકે શરીરધારી ગુરુસંતોની યોજના કરવામાં આવી છે. આમ, અનેક રીતે આ ગુરુપર્વ મહત્ત્વનું છે.

ગુરુપૂર્ણિમાના પ્રસંગે ઓછામાં ઓછી ત્રણ રાત્રી તો શિષ્યો પોતાના ગુરુજનોના સાંનિધ્યમાં ગાળે છે; તે દરમ્યાન શિષ્યોને ઘણું બધું જાણવાનું મળે છે. ગયા વર્ષે જે સાધન મળેલું હોય તે પૂરું થઈ ગયું હોય તો નવું સાધન મળે છે અને પૂરું ન થઈ શક્યું હોય તો કેવી રીતે પૂરું કરવું તેનું માર્ગદર્શન મળે છે. એ સિવાય પણ કૌટુંબિક, વ્યાવહારિક વગેરે બીજી અગવડો વિષે પણ માર્ગદર્શન પ્રાપ્ત થાય છે. આટલા માટે જ ગુરુજનોના સાંનિધ્યમાં ત્રણ રાત્રી ગાળવાનો આદેશ છે. ગુરુપૂર્ણિમાની ઉજવણી પાછળ બીજાં પણ ઘણાં ગૂઢ રહસ્યો પડેલાં છે અને તેથી તે ગુરુપર્વ કહેવાય છે.

પહેલાં તે પર્વ વિષેની સમજણથી આપણે અજાણ હતા. જીવનમાં આવતા બીજા વ્યાવહારિક પ્રસંગો આપણે ખૂબ ધામધૂમથી અને શક્તિ ઉપરાંતના ખર્ચા કરીને ઊજવતા હતા ત્યારે ગુરુપૂર્ણિમાના પર્વની સાચી મહત્તાની આપણને ખબર ન હતી. હવે ખબર પડી તેથી હવે તે ખૂબ જ પ્રેમપૂર્વક અને ધામધૂમથી ઊજવવાની આપણી ફરજ થઈ પડે છે અને જો તેને આપણે આપણી ફરજ નહીં સમજીએ અને નહીં ઊજવીએ તો ગુરુજનો આપણને કંઈ કહેવાના નથી, કે ઠપકો આપવાના નથી, કે મારવાના નથી ; તે ઊજવવું કે ન ઊજવવું તે માટે આપણે સંપૂર્ણ સ્વતંત્ર છીએ.

વ્યવહારમાં તો જો પ્રસંગ સારી રીતે નહીં ઊજવીએ તો સમાજમાં નીચું જોવું પડશે અને સમાજ વછોડી નાખશે, એ બીકે અને માન, પ્રતિષ્ઠા અને મોભો ટકાવી રાખવા ગજા ઉપરાંતનો ખર્ચ કરીને; પૈસા ન હોય તો ઉછીના લાવીને પણ પ્રસંગને સારી રીતે ઊજવીએ છીએ. પરંતુ આ તો આધ્યાત્મિક પર્વ છે. આને ધામધૂમથી સારી રીતે ઊજવીએ કે ન ઊજવીએ તેની સંતોને કાંઈ પડી નથી હોતી. પર્વ ઊજવવા તેઓ આપણને કાંઈ જ કહેતા નથી. તેઓ જે કાંઈ કરે છે તે કેવળ કલ્યાણની ભાવનાથી જ કરે છે. સર્વેના કલ્યાણ માટે સતત પ્રયત્ન કરતા રહેવું તે જ તેમના આનંદનો વિષય છે. સૌનું કલ્યાણ થાય તેને જ તેઓ પોતાના કાર્યનો બદલો સમજે છે. પરંતુ આવા સંતો માટે આપણે શું કર્યું? આપણે તેમને શું આપ્યું ? આપણે તેમને આપવાનો લ્હાવો શું લીધો ? આપણે પણ એવું કાંઈક કરવું જોઈએ કે જેથી આપણને થાય કે આપણે પણ કાંઈક કર્યું, આપણે પણ ઋણમુક્ત થવાનો પ્રયત્ન કર્યો. ગુરુસંતો તો નથી કાંઈ માગતા કે નથી તેમને કાંઈ જરૂર, પણ આ તો આપણે આપણા આનંદ માટે કરવાનું છે. આમ, આ એક દિવસ એવો છે કે જે ઊજવવાથી 'આપણે પણ કાંઈક કર્યું' એવો સંતોષ લઈ શકાય છે.

આ વાત સતત સ્મરણમાં રાખવાની છે કે સામાજિક પ્રસંગોમાં તો લોકો ગમે તે રીતે આપણી પાસેથી વસૂલ કરશે, ચોટી પકડીને પોતાનો હક કઢાવશે. પરંતુ ગુરુસંતો કદી બદલો માગશે નહીં. તેઓ કોઈ કાર્ય બદલા

માટે નથી કરતા. તે તો આપણે સાવધાનીપૂર્વક ફરજ સમજીને આપવો પડશે. જો આવી સમજણ કેળવાય તો ગુરુપૂર્ણિમાની ઉજવણી ફરજિયાત થઈ પડે છે. હકીકતમાં તો આપણે બદલો આપી જ શું શકવાના હતા? આપણે તો માત્ર હાંહાંગલોટાં કરવાનાં છે. તેનાં માટે એક દૃષ્ટાંત છે-

એક હાથી હતો. એ જ્યારે તેની નજીકમાં રહેતું એક સસલું રોજ ત્યાં આવે. હાથીને જમતાં જે એઠવાડ વેરાયો હોય તે ખાઈને ચાલ્યું જાય. આ રીતે લાંબો સમય જતાં તે બંને વચ્ચે પ્રેમ થઈ ગયો. સસલું ઘણું નાનું, તોય સમજદાર જીવ. તેના મનમાં થયું કે હું રોજ આને ત્યાં જમું છું તો ક્યારેક તો મારે તેને જમાડવો જોઈએ. જેનું ખાઈએ તેને ખવડાવવું જોઈએ તે વિચાર આવવો જ જોઈએ, આવો વિચાર જેને ન આવે તે શીંગડા-પૂંછડા વિનાના પશુ જેવો, હરતાફરતા જડ પહાડ જેવો ગણાય. સસલાએ તો હાથીને આમંત્રણ આપી દીધું. હાથી વિચારે છે કે આ મારી મહેમાનગતિ કઈ રીતે કરશે?! એના ઘરમાં તો મારો એક પગ પણ સમાશે નહીં ત્યાં વધુની તો ક્યાં વાત રહી?! પણ હાથી એટલે હાથી! તેનું પેટેય મોટું અને તેના વિચારોય મોટા ઉદાર. તેના માટે ભજનની એક સરસ લીટી છે.

હાથી ચલત હૈ અપની ગતમેં,
કૂતર ભૂકત વાકો ભૂકન દે;
તૂ રામ સુમિર જગ લડને દે.

પોતાની મસ્તીમાં ઝૂલતા-ઝૂલતા, ધીરે ધીરે સૂંઢ હલાવતા હાથીને રસ્તે જતો જોઈને કૂતરાઓ ભસતા-ભસતા તેની પાછળ દોટ મૂકે છે. એવા ભસે છે, એવા મરણિયા થઈને ભસે છે કે તેમને લઘુશંકા થઈ જાય છે. પણ તોય કૂતરાના ભસવાની લેશ પણ અસર હાથીને થતી નથી, તે તો પોતાની મસ્તીભરી ચાલમાં જ ચાલ્યો જાય છે. તેની ચાલમાં સહેજ પણ ફર્ક પડતો નથી. ભજનની આ લીટી કલ્યાણકામીને સંબોધીને કહેવામાં આવેલી છે. આધ્યાત્મિક પંથે ચાલનારાએ હાથી જેવો સ્વભાવ રાખવો પડશે. લોકો તેની ટીકાટિપ્પણી કરશે; જેમ જેમ તે આગળ વધશે તેમ તેમ તેની નજીકના માણસો જ તેની મશ્કરી અને ઈર્ષા કરશે; જેના તરફથી આવા ઈર્ષાળુ વર્તનની કદી પણ આશા રાખી ન હતી એવા પણ તેમ કરશે. આ માર્ગ જ એવો છે. જેમ જેમ તમે તમારા ધ્યેયની વધુ નજીક પહોંચતા જાવ તેમ તેમ તમારા નજીકના જ તમને પાછા પાડવા વધુમાં વધુ પ્રયત્ન કરશે. આ માર્ગમાં આવું બને છે તેથી ભજન દ્વારા અનુભવીઓ ચેતાવે છે કે તું તારી મસ્તીમાં, કલ્યાણમાર્ગે આગળ વધ. કોઈની પણ ટીકાટિપ્પણી, ઈર્ષા-અપયશ કે નીંદા-પ્રશંસાની સહેજ પણ પરવા કરીશ નહીં. મનને સંપૂર્ણ સમાધાનયુક્ત રાખીને આગળ વધ્યે જા. લોકોના વ્યવહાર-વર્તન સામે ધ્યાન આપીશ તો પાછો પટકાઈશ. હાથીની વાત ઉપરથી આટલી વાત યાદ આવી ગઈ તેથી કહેવાઈ ગઈ.

આમ, સસલાભાઈએ આમંત્રણ આપ્યું અને હાથીભાઈએ સ્વીકારી લીધું. નિયત દિવસે સસલાની પાછળ પાછળ હાથીભાઈ પોતાની મલપતી ચાલમાં ડોલતા ડોલતા ચાલી નીકળ્યા. થોડેક આગળ વધ્યા પછી સસલાભાઈ મૂંઝાણા. વિચાર કરે છે કે હાથીની મહેમાનગતિ કરવાની મારી ગુંજાઈશ શું? હવે શું કરવું ? કઈ રીતે હાથીભાઈની મહેમાનગતિ કરવી ? એ તો હાથીની આગળ આગળ ગલોટિયાં ખાતા ખાતા જવા લાગ્યા. ઘડીમાં હાથીના આ પગની વચ્ચેથી તો ઘડીમાં પેલા પગની વચ્ચેથી ગલોટિયાં ખાતા ખાતા બહાર નીકળે. આમ જ્યાં સુધી પોતાનું ઘર આવ્યું ત્યાં સુધી તેણે ગલોટિયાં જ ખાધે રાખ્યાં. મહાપુરુષો મહાન હોય છે. કોઈની બાંધી મૂઠી ઉઘાડી કરતા નથી. ઉઘાડી હોય તોય બંધ કરે. સસ્સાભાઈના ગલોટિયાં જોઈ તેની મનઃસ્થિતિ હાથીભાઈથી છાની ના રહી. તે તો તુરત ત્યાંથી પોતાના ઘર તરફ પાછા વળ્યા. ત્યારે પણ સસલું આખા રસ્તે ગલોટિયાં જ ખાતું રહ્યું. આ રીતે એક વેંતના સસલાએ પહાડ જેવડા હાથીની મહેમાનગતિ "હાંહાંગલોટાં" દ્વારા તેને ખુશ કરીને કરી.

આ દૃષ્ટાંત ઉપરથી હાંહાંગલોટાંનો અર્થ સમજાયો. આપણે સ્વપ્નમાં પણ જેની કલ્પના કરી ન હોય તેવા મહાપુરુષો આપણે ત્યાં પધારે ત્યારે આપણે તેમના

માટે શું કરી શકીએ ? બહુ બહુ તો પંખો નાખીએ, કે આસન બિછાવી દઈએ, કે નમસ્કાર કરીએ, કે આરતી ઉતારીએ, કે જલપાન કરાવીએ. એ વખતે આપણા મનમાં એમ થાય કે શું કરું અને શું ન કરું ? એવો પ્રેમના ઊભરાનો ભાવ જાગે તેનું નામ હાંહાંગલોટાં. કારણકે આપણને ખબર છે કે તેમણે આપણા ઉપર કેવી કૃપા વરસાવી છે ! ખરેખર તો ગુરુજનોના મનમાં એ ભાવ જ હોતો નથી કે ' મેં કાંઈ આપ્યું છે.' આપવું તે તો તેમનો સ્વભાવ છે. 'બહુજનહિતાય-બહુજનસુખાય ' તે તો તેમનો જીવનમંત્ર છે. છતાંય જગત તેમને જોડાં મારે છે, તેમના કાર્યોમાં વિઘ્નો નાખે છે; પણ તેઓ, 'હશે' એમ કહીને બધું દરગુજર કરે છે. અજ્ઞાની જીવોને એ ખબર નથી પડતી કે પોતે જે ડાળ ઉપર બેઠો છે તેને જ કાપી રહ્યો છે. અને અજ્ઞાની જીવને, લઘુ જીવને આની ખબર પડે તો તે અજ્ઞાની, લઘુ શેનો કહેવાય? ગુરુજનો, લઘુ જીવોની આવી દયામય સ્થિતિ જાણતા હોય છે અને તેથી જ તેમનું પતન ન થાય તેની કાળજી રાખતા હોય છે; ભલે લઘુઓ પોતાના માર્ગમાં પત્થરો ફેંકે તો પણ. આવા ગુરુસંતો માટે આપણે હાંહાંગલોટાં જ કરી શકીએ - અને તે જ કરવાનું છે તે કદી ન ભૂલીએ.

આપણે ફરી યાદ રાખીએ કે ગુરુપર્વના કાર્યક્રમમાં ભાગ લેવા માટે આમંત્રણની જરૂરત નથી. જે પત્રિકાઓ મોકલાય છે તે એક સ્થૂળ પ્રથામાત્ર છે. ઓમ્પરિવાર આધ્યાત્મિક રુચિવાળા કલ્યાણપંથીઓનો સમૂહ છે. જેમને આધ્યાત્મિક રુચિ ન હોય તોય માત્ર ખોટો પ્રચાર કરવા, કે લોકોના છિદ્રો જોવા જ આવતા હોય તેઓ આવા કાર્યક્રમોમાં કદીયે ન આવે તે જ વધુ સારું છે. આપણે ઈચ્છીએ છીએ કે આપણા ત્રણ ભિક્ષુઓ જેવા બીજા ભિક્ષુઓ પણ તૈયાર થતા રહે. ઓમ્પરિવારને સાચા અધિકારીઓ જોઈએ છે, જે બહુજનહિતાય- બહુજનસુખાય માટે મચી પડે. આપણે સૌએ હાથીની જેમ તૈયાર થવાનું છે અને તેના જેવો સ્વભાવ કેળવવાનો છે.

સૌએ પોતાની નિષ્ઠાની તાકાતને ખૂબ વધારવાની છે અને બીજાને પણ તેનો રંગ લગાડવાનો છે કે જેથી સૌનું કલ્યાણ થાય. ભલેને ઓછા આવે પણ આપણે તો અહીં સાચા નિષ્ઠાવાનની જરૂર છે. બાકી વધુ ભેગા કરીને અહીં કાંઈ કારખાનું ચલાવવાનું નથી. આ કોઈ વ્યાવહારિક સંસ્થા નથી. અહીં તો જે કોઈ આવે તેમણે સૌએ પરિવારના કાર્યમાં શક્ય તેટલો સાથ અને સહકાર આપવાનો છે. થોડે-ઘણે અંશે તમે સૌએ આવી વૃત્તિને કેળવી છે ત્યારે જ તમો અહીં આવો છો, નહીં તો આવો જ શેના ? તમને સૌને અહીં આવવામાં કેટલી તકલીફ વેઠવી પડે છે તે કાંઈ અમારા ધ્યાન બહાર નથી. અહીં આવતાં પહેલાં 'ધર્મમેઘ'માં એક જિજ્ઞાસુને અમે કહ્યું કે તમે ગોવિંદપુરા ગુરુપૂર્ણિમા ઊજવવા આવો છો પણ તમને તકલીફ પડશે; ખાસ કરીને બહેનોને. જો વરસાદ હશે તો તકલીફ એકદમ વધી જશે. બધે કીચડ-કાદવ અને માખી-મચ્છરનો ખૂબ ત્રાસ. મોટી અગવડ જરૂરની. આ સાંભળીને જિજ્ઞાસુએ કહ્યું કે જેમના મનમાં ગુરુપૂર્ણિમા અને ગુરુપૂજનની મહત્તા હશે તેમને કોઈ તકલીફ, તકલીફ નહીં લાગે. કેટલો સુંદર અને સાર્થક જવાબ! અહીં આવવા માટે હું તમને કોઈને કોઈ પ્રકારનું ભૌતિક પ્રલોભન આપતો નથી છતાંય તમે આવો છો. કારણકે તમને સૌને ગુરુપર્વની મહત્તાની ખબર છે. અહીં આવવાની ધૂન છે તો જ આવી શકો છો. જગત આખું નાટક-સિનેમા ને મોજમજામાં લાગ્યું છે ત્યારે તમે ક્યાં ક્યાંથી, કેટલે દૂરથી આવ્યા છો ! કોઈ મુંબઈ, કોઈ સુરત, કોઈ અંકલેશ્વર, કોઈ જામનગર, કોઈ હળવદ તો કોઈ સિદ્ધપુર વગેરે કેટલે દૂરથી આવ્યા છો સૌ તમે ! તમારી સૌની સમજણ આધ્યાત્મિક છે, સૌને આધ્યાત્મિક લાભની આશા છે. સૌ જાગીએ છીએ કે કર્મોના જમા-ઉધારનો ચોપડો દિવ્ય હાથોમાં છે તેથી તેમાં કદી ચૂક થશે નહીં અને તેથી જ ઉત્સાહપૂર્વક સત્કર્મોનો લાભ લઈ શકીએ છીએ. અસ્તુ.

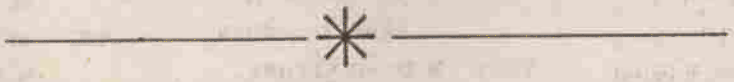

ઓ. પ્રે. પ. ટ્રસ્ટને માધ્યમ બનાવી પ્રોજેક્ટ-લાયબ્રેરી અંતર્ગત પુસ્તકાલયોને સ્પોન્સર કરનારાઓની યાદી

ક્રમાંક	નામ	પુસ્તકાલયોની સંખ્યા
૧)	શ્રી હરીભાઈ નારાણભાઈ સોલંકી	૧૭
૨)	મે. પીપળેશ્વર ડિઝલ સર્વિસ	૧૦
૩)	શ્રી શૈલેષભાઈ ડી. ઠક્કર	૧૦
૪)	શ્રી કાંતિભાઈ એ. પટેલ	૧૦
૫)	જે. સોમાણી એન્ડ કું.	૧૦
૬)	શ્રી ઈન્દ્રચંદ છાબરા	૧૦
૭)	મે. મધુ ટ્રેડર્સ	૧૦
૮)	શ્રી કનુભાઈ કે. દવે	૯
૯)	મે. સુહૃદ પેટ્રોલિયમ	૯
૧૦)	મે. મહાઆશા રાઈસ મીલ્સ	૯
૧૧)	મે. એ. કે. ભાવસાર એન્ડ સન્સ	૯
૧૨)	મે. ભારત રાઈસ મીલ્સ	૯
૧૩)	મે. લક્ષ્મી ઓટો સર્વિસ	૯
૧૪)	સંત શ્રી મસ્તરામ ઓટોમોબાઈલ્સ	૯
૧૫)	મે. નાથાલાલ પિતાંબરદાસ એન્ડ સન્સ	૯
૧૬)	શ્રી પનજીભાઈ મંગલાણી	૯
૧૭)	સોની નટવરલાલ દેવચંદભાઈ	૮
૧૮)	મે. સી. પી. શાહ એન્ડ સન્સ	૮
૧૯)	શ્રી ગોકુલેશ મારબલ સ્ટોન	૬
૨૦)	ડૉ. સદ્‌ગુરુસમર્પણભિક્ષુ	૬
૨૧)	મે. એમ. એસ. ખુરાના	૬
૨૨)	યુનિવર્સલ ઈન્ટરમિડિએટસ પ્રા.લિ.	૬
૨૩)	શ્રી વી. કે. પટેલ	૪
૨૪)	મે. જયંત ઓટો સેન્ટર	૪
૨૫)	શ્રી ઠક્કર હસમુખલાલ જયંતીલાલ	૪
૨૬)	મે. શામળાજી એન્જિનિયરીંગ કું.	૪
૨૭)	શ્રી અરજણભાઈ કાંગડ	૩
૨૮)	ડૉ. એ. બી. દવે	૨
૨૯)	શ્રી બીપીનભાઈ શાહ	૨
૩૦)	શ્રી તારાબેન વયા	૧
૩૧)	શ્રી વસંતભાઈ મિસ્ત્રી	૧
૩૨)	શ્રી ચંદુભાઈ શંકરભાઈ ઉપાધ્યાય	૧
૩૩)	શ્રી નરહરીભાઈ કેશવલાલ વ્યાસ	૧
૩૪)	શ્રી દક્ષાબેન શૈલેષકુમાર પંડ્યા	૧
૩૫)	મે. છગનલાલ નરોત્તમદાસ એન્ડ સન્સ	૧
૩૬)	શ્રી વોરા દીનેશચંદ્ર કાંતિલાલ ની કું.	૧
૩૭)	શ્રી મુરલીભાઈ કિપાલદાસ	૧
૩૮)	શ્રી એલ. જી. મહેતા	૧
૩૯)	મે. શ્રી ડિસ્ટ્રીબ્યુટર્સ	૧

પ્રોજેક્ટ-લાયબ્રેરી હેઠળ આવરી લેવાયેલ પુસ્તકાલયોની યાદી (ગતાંકથી ચાલુ)

અ.નં.	પુસ્તકાલયનું નામ-સરનામું
૧૧૭૭	સાર્વજનિક પુસ્તકાલય મુ. પો. ભાઉપુરા, તા. કલોલ, જિ. મહેસાણા.
૧૧૭૮	સાર્વજનિક પુસ્તકાલય મુ. પો. બોરીસાણા-૧, તા. કલોલ, જિ. મહેસાણા.
૧૧૭૯	સાર્વજનિક પુસ્તકાલય મુ. પો. રામનગર, તા. કલોલ, જિ. મહેસાણા.
૧૧૮૦	સાર્વજનિક પુસ્તકાલય મુ. પો. ભીમાસણ,

તા. કલોલ, જિ. મહેસાણા.

૧૫૮૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. માણીનગર,
તા. કલોલ, જિ. મહેસાણા.

૧૫૮૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. પલસાણા,
તા. કલોલ, જિ. મહેસાણા.

૧૫૮૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. જેઠલજ,
તા. કલોલ, જિ. મહેસાણા.

૧૫૮૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. મોતીપુર,
તા. ખેરાલુ, જિ. મહેસાણા.

૧૫૮૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. સરાણા,
તા. ખેરાલુ, જિ. મહેસાણા.

૧૫૮૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ખટાસણા,
તા. ખેરાલુ, જિ. મહેસાણા.

૧૫૮૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. કરસનપુરા,
તા. ખેરાલુ, જિ. મહેસાણા.

૧૫૮૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. શોભાસણ,
તા. ખેરાલુ, જિ. મહેસાણા.

૧૫૮૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. મરોઈ,
તા. ખેરાલુ, જિ. મહેસાણા.

૧૫૯૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. કલુ, તા. વિજાપુર,
જિ. મહેસાણા.

૧૫૯૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. અંબોડ, તા. વિજાપુર,
જિ. મહેસાણા.

૧૫૯૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. વિજયનગર,
તા. વિજાપુર, જિ. મહેસાણા.

૧૫૯૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. આનંદપુરા,
તા. વિજાપુર, જિ. મહેસાણા.

૧૫૯૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. કણભા,
તા. વિજાપુર, જિ. મહેસાણા.

૧૫૯૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. સોલેથા,
તા. વિજાપુર, જિ. મહેસાણા.

૧૫૯૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. અબાસણા,
તા. વિજાપુર, જિ. મહેસાણા.

૧૫૯૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ગેરીના,
તા. વિજાપુર, જિ. મહેસાણા.

૧૫૯૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ખરોડ,
તા. વિજાપુર, જિ. મહેસાણા.

૧૫૯૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. કુડેર,
તા. પાટણ, જિ. મહેસાણા.

૧૬૦૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. દવાડા,
તા. વિસનગર, જિ. મહેસાણા.

૧૬૦૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. રંગપુરડા,
તા. કડી, જિ. મહેસાણા.

૧૬૦૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. વેકરા,
તા. કડી, જિ. મહેસાણા.

૧૬૦૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ગાજેશપુરા,
તા. કડી, જિ. મહેસાણા.

૧૬૦૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ધનાલી,
તા. કડી, જિ. મહેસાણા.

૧૬૦૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ધોળાસણ,
તા. કડી, જિ. મહેસાણા.

૧૬૦૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. કોરડા,
તા. કડી, જિ. મહેસાણા.

૧૬૦૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ઈન્દ્રાડ,
તા. કડી, જિ. મહેસાણા.

૧૬૦૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. રામગઢ,
તા. ચાણસ્મા, જિ. મહેસાણા.

૧૬૦૯ હીરાભાઈ અંબારામ પટેલ
મંત્રી શ્રી, ગીલોસણ
સાર્વ. પુસ્તકાલય
મુ.ગીલોસણ, તા.જિ.મહેસાણા.
પો. નુગર - ૩૮૪૨૦૫.

૧૬૧૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. નાગધ્રા,
તા. ધારી, જિ. અમરેલી.

૧૬૧૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ધાવા,
તા. તલાળા, જિ. જૂનાગઢ.

૧૬૧૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ઘુસીયા,
તા. તલાળા, જિ. જૂનાગઢ.

૧૬૧૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. પીપળા,
તા. ધાનેરા, જિ. જૂનાગઢ.

૧૬૧૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. નારોલી,
તા. ધાનેરા, જિ. જૂનાગઢ.

૧૬૧૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. સાણપર,
તા. ધાનેરા, જિ. જૂનાગઢ.

૧૬૧૬ શ્રી પગી સર્વોદય સમાજ લાયબ્રેરી
મુ. પો. પગી,
તા. મુન્દ્રા, જિ. કચ્છ.

૧૬૧૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. ઈસનપુર ડોડિયા,
તા. દહેગામ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૧૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. શિયાવાડા,
તા. દહેગામ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૧૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. કનીપુર,
તા. દહેગામ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૨૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. ચંદ્રાલા,
તા. દહેગામ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૨૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. કડાદરા,
તા. દહેગામ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૨૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. ઉદાણ,
તા. દહેગામ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૨૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. ધારીસાણા,
તા. દહેગામ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૨૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. કડજોદરા,
તા. દહેગામ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૨૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. નવાનગર,
તા. દહેગામ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૨૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. વકેલાલ,
તા. દસ્ક્રોઈ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૨૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પસુંજ,
તા. દસ્ક્રોઈ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૨૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. ભાવડા,
તા. દસ્ક્રોઈ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૨૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. ચોસર,
તા. દસ્ક્રોઈ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૩૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. દાદેર,
તા. સાણંદ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૩૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. ચરલ,
તા. સાણંદ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૩૨ ગ્રામ સમાજ સેવા સંઘ
મુ. પો. પીપરલા, વાયા. ત્રાપજ,
તા. તળાજા, જિ. ભાવનગર,
પીન- ૩૬૪૧૫૦.

૧૬૩૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. આંબેદી,
તા. ધોળકા, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૩૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. ત્રાંસદ,
તા. ધોળકા, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૩૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પીસાવાડા,
તા. ધોળકા, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૩૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. કેશરડી,
તા. ધોળકા, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૩૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. બલદાણા,
તા. ધોળકા, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૩૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. ટપરપરા,
તા. ધોળકા, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૩૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. રામપુરા,
તા. વિરમગામ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૪૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. કુણપુર,
તા. વિરમગામ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૪૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. ગોવિંદડા,
તા. દસ્ક્રોઈ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૪૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. ચવલજ,
તા. દસ્ક્રોઈ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૪૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. મજીપુરા,
તા. દસ્ક્રોઈ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૪૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. મોતીપુરા,
તા. દસ્ક્રોઈ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૪૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. ખોડી,
તા. દસ્ક્રોઈ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૪૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. ચાંદીપેલ,
તા. દસ્ક્રોઈ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૪૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. કાગીપેલ,
તા. દસ્ક્રોઈ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૪૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. મોટા પસુણીયા,
તા. દસ્ક્રોઈ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૪૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. નાના પસુણીયા,
તા. દસ્ક્રોઈ, જિ. અમદાવાદ.

૧૬૫૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. વાસણા,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૫૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. કઠી,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૫૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. મિત્રાલ, તા. નડિયાદ,
જિ. ખેડા.

૧૬૫૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. નવાગામ, તા. નડિયાદ,
જિ. ખેડા.

૧૬૫૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. હાથજ, તા. નડિયાદ,
જિ. ખેડા.

૧૬૫૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. ફલોલી,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૫૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. ઉંદરા,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૫૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ચલાલી,

તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૫૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ભૂમેલ,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૫૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. સરદારપુરા
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૬૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. રૂપપુરા,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૬૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. નિઝામપુરા,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૬૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. અંધજ,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૬૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ભાનેર,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૬૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. લક્ષ્મીપુરા(ચકલાસી)
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૬૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. રાજનગર,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૬૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. રાયપુરા,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૬૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. નવચેતન,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૬૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. તોરાણીયા,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૬૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ઋષોલ.
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૭૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. નાનાવગા,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૭૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ફતેપુરા,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૭૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. નંદગામ,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૭૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. મરીડા,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૭૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. મોટીખડોલ,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૭૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. નાની ખડોલ,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૭૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. સીંધાલી,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૭૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. સાગાલી,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૭૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. તુલજાપુરા,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૭૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. સાંકળીયા,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૮૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. દેગામ,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૮૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. મોટી સીલોડ,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૮૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. હાથનોળી,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૮૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. પોપડા,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૮૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ઝારોલા,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૮૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ગુતાલ,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૮૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. દેવકાપુરા,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા.

૧૬૮૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ધંધોડી,
તા. નડિયાદ, જિ. ખેડા,

૧૬૮૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. મોટી મુડેલ,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૬૮૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. દિપકનગર,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૬૯૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. સલવા,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૬૯૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ફતેહપુરા(વાંટા),
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૬૯૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. મોટીઝેર,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૬૯૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. બાલપુર,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૬૯૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. લક્ષ્માણપુરા (લાટ),
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૬૯૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. દંતાલી,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૬૯૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. રાંદેસણ,

તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૬૯૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. દનાદરા,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૬૯૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. મીરાપુર,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૬૯૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. કરકરીયા,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૦૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. લક્ષ્મીપુરા,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૦૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. શિંગોડીયા,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૦૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. વડોલ,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૦૩ શ્રી દયારામ ફ્રી રીડીંગ લાયબ્રેરી
રાજીત રોડ, પંજાબનેશનલ બેંક
સામે, જામનગર-૩૬૧૦૦૧.

૧૭૦૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. રેલીયા,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૦૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. કાશીપુરા,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૦૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. દહિઅપ,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૦૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. કાવડ,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૦૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. પરેડ,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૦૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. લાડવેલ,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૧૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. કઠાણા,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૧૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. થવાદ,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૧૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. વાઘજીપુરા,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૧૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. સુડી, તા. કપડવંજ,
જિ. ખેડા.

૧૭૧૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. વિરાણીયા,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૧૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. પીપળીયા,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૧૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. દાસલવાડા,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૧૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ચિખલોડ,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૧૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. વેજલિયા,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૧૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. પથોડા,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૨૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. પુનાદરા,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૨૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ખડોલ (માનરિયા),
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૨૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ગોગજીપુરા,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૨૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. મોતીપુરા,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૨૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. કાપડીવાવ,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૨૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. કલાજી,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૨૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. કાણીયેલ,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૨૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. રતનપુર,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૨૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ભૂતિયા,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૨૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. બેટાવાડા,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૩૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. સુકાગઢ,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૩૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. બાંટવા,
તા. પેટલાદ, જિ. ખેડા.

૧૭૩૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. કોડાવી,
તા. પેટલાદ, જિ. ખેડા.

૧૭૩૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. મેઘલપુર,
તા. પેટલાદ, જિ. ખેડા.

૧૭૩૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ખડાગા,
તા. પેટલાદ, જિ. ખેડા.

૧૭૩૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. અગામ,

તા. પેટલાદ, જિ. ખેડા.

૧૭૩૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ડ્રાંગજ,
તા. પેટલાદ, જિ. ખેડા.

૧૭૩૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. માણેજ,
તા. પેટલાદ, જિ. ખેડા.

૧૭૩૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ભાટિયેલ,
તા. પેટલાદ, જિ. ખેડા.

૧૭૩૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. રામોલ,
તા. પેટલાદ, જિ. ખેડા.

૧૭૪૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. મલાતજ,
તા. પેટલાદ, જિ. ખેડા.

૧૭૪૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. સુંદરા,
તા. પેટલાદ, જિ. ખેડા.

૧૭૪૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. બામણોલી,
તા. પેટલાદ, જિ. ખેડા.

૧૭૪૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ભવાનીપરા,
તા. પેટલાદ, જિ. ખેડા.

૧૭૪૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. નવાપામ,
તા. પેટલાદ, જિ. ખેડા.

૧૭૪૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. નાનીઝેર,
તા. કપડવંજ, જિ. ખેડા.

૧૭૪૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. પીપળી,
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૪૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ઝારોલા,
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૪૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. સંજદેવ,
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૪૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. મોટી શેરડી,
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૫૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. સોમપુરા (સૈજપુર)
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૫૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. નરસીપુરા,
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૫૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ખેડાસા,
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૫૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. કણભા,
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૫૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. વાસણા (બોર),
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૫૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. મોભીકુઈ,
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૫૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ગાજપતપુરા,
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૫૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. આમરોલ,
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૫૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. લાલપુરા,
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૫૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. આસરમા,
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૬૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. વહેરા,
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૬૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ઉમેટા,
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૬૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. રાવપુરા (ઝારોલા),
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૬૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. રામનગર (જંત્રાલ),
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૬૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ઉનેલી,
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૬૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. બોદાલ,
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૬૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. પીલોદરા,
તા. બોરસદ, જિ. ખેડા.

૧૭૬૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ખરોડ,
તા. બાલાશિનોર, જિ. ખેડા.

૧૭૬૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. સરાડીયા,
તા. બાલાશિનોર, જિ. ખેડા.

૧૭૬૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. પાટડીયા,
તા. બાલાશિનોર, જિ. ખેડા.

૧૭૭૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. દાંતલા,
તા. બાલાશિનોર, જિ. ખેડા.

૧૭૭૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. પરબિયા,
તા. બાલાશિનોર, જિ. ખેડા.

૧૭૭૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. પાંડવા,
તા. બાલાશિનોર, જિ. ખેડા.

૧૭૭૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. વસાદરા,
તા. બાલાશિનોર, જિ. ખેડા.

૧૭૭૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. સરદારપુરા,

તા. બાલાશિનોર, જિ. ખેડા.

૧૭૭૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. રતનકુવા,
તા. બાલાશિનોર, જિ. ખેડા.

૧૭૭૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. કરાણપુર,
તા. બાલાશિનોર, જિ. ખેડા.

૧૭૭૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ઘનેલા,
તા. બાલાશિનોર, જિ. ખેડા.

૧૭૭૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. પોળી,
તા. બાલાશિનોર, જિ. ખેડા.

૧૭૭૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. સાલેથા,
તા. બાલાશિનોર, જિ. ખેડા.

૧૭૮૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. વાવલી,
તા. બાલાશિનોર, જિ. ખેડા.

૧૭૮૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. કાસોડી,
તા. બાલાશિનોર, જિ. ખેડા.

૧૭૮૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ધાટડા,
તા. બાલાશિનોર, જિ. ખેડા.

૧૭૮૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. વરમરા,
તા. બાલાશિનોર, જિ. ખેડા.

૧૭૮૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ભુવેલ,
તા. ખંભાત, જિ. ખેડા.

૧૭૮૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ફિણાવ,
તા. ખંભાત, જિ. ખેડા.

૧૭૮૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. રંગપુર,
તા. ખંભાત, જિ. ખેડા.

૧૭૮૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ખડોધી,
તા. ખંભાત, જિ. ખેડા.

૧૭૮૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. વાંટાપુરા,
તા. ખંભાત, જિ. ખેડા.

૧૭૮૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. બુધેજ, તા. ખંભાત,
જિ. ખેડા.

૧૭૯૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ઉંટવાડા,
તા. ખંભાત, જિ. ખેડા.

૧૭૯૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. શીતરવાડા,
તા. ખંભાત, જિ. ખેડા.

૧૭૯૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ટીંબા, તા. ખંભાત,
જિ. ખેડા.

૧૭૯૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. વાડોલા,
તા. ખંભાત, જિ. ખેડા.

૧૭૯૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. કંસારી,
તા. ખંભાત, જિ. ખેડા.

૧૭૯૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. વરસડા,
તા. ખંભાત, જિ. ખેડા.

૧૭૯૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. મેતપુર,
તા. ખંભાત, જિ. ખેડા.

૧૭૯૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ગોરાડ,
તા. ખંભાત, જિ. ખેડા.

૧૭૯૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. મિલરામપુરા,
તા. ખંભાત, જિ. ખેડા.

૧૭૯૯ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ભીમતલાવ,
તા. ખંભાત, જિ. ખેડા.

૧૮૦૦ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ગોકુળપુરા,
તા. ખંભાત, જિ. ખેડા.

૧૮૦૧ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. માનપુરા,
તા. માતર, જિ. ખેડા.

૧૮૦૨ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. સંધાણા,
તા. માતર, જિ. ખેડા.

૧૮૦૩ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. કાશીપુરા,
તા. માતર, જિ. ખેડા.

૧૮૦૪ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. અસલાલી,
તા. માતર, જિ. ખેડા.

૧૮૦૫ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ખરેટી,
તા. માતર, જિ. ખેડા.

૧૮૦૬ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. ઉદેલા,
તા. માતર, જિ. ખેડા.

૧૮૦૭ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. માલાવાડા,
તા. માતર, જિ. ખેડા.

૧૮૦૮ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય
મુ. પો. દલોલી,
તા. માતર, જિ. ખેડા.

બેસર ટાઈપસેટીંગ :-
જનકી ગ્રાફીક્સ એન્ડ સ્ક્રીન પ્રિન્ટીંગ
૧૦, ત્રિવેણી પાર્ક સોસાયટી, રન્નાપાર્ક,
અમદાવાદ-૬૧. ફોન :- ૭૪૫૪૬૬૯

ओश्वर का बोधक (नाम) प्रणव/ओम् है।

(समाधिपाद के सूत्रों का भावानुवाद)

(२४) क्लेश, कर्म, कर्मफल और वासना जिसमें नहीं है ऐसा पुरुषविशेष/चेतनविशेष ओश्वर है।

(२५) ओश्वर संपूर्ण सर्वज्ञ है।

(२६) ओश्वर पूर्वकाल के गुरुओं के भी गुरु है और काल की मर्यादा से (जन्म–मृत्यु से) पर है।

(२७) ओश्वर का नाम प्रणव/ओम् है।

(२८) अर्थ के चिन्तन सहित ओम् का जप करना।

(२९) चिन्तन सहित जप करने से अन्तरायों का अभाव और आत्मसाक्षात्कार होता है।

प्राप्तिस्थान : ओम् परिवार, १/अ, पलिवडनगर, नारणपुरा, अहमदाबाद-३८० ०१३।

● ट्रस्टना उद्देशो :-

(१) सर्वव्यापक परम सूक्ष्म चेतन तत्त्व के जेनुं नाम प्रणव (ओम् -ॐ) छे तेनी प्रतीति बहुजनसमाजने करावबा प्रयत्न करवो. (२) 'योग' नो प्रचार, प्रसार अने संशोधन करवा प्रयत्न करवो. (३) समाजनुं नैतिक धोरण ऊंचुं लावबा माटे आध्यात्मिक ज्ञाननो साहित्य द्वारा प्रचार अने प्रसार करवानो प्रयत्न करवो. (४) आ उपरांत 'बहुजनहिताय-बहुजनसुखाय'ने लगतां कार्यो जेवां के केळवणी, तबीबी सारवार वगेरे करवा माटे प्रयत्न करवो.

PRINTED BOOK
Registrar of News Papers of India under Regd.No. 48770/90
L-5/131/QTY./34/90-91

PRINTED & PUBLISHED BY :-
Dr. S. S. Bhikshu for
AUMGURU PREMSAMARPANDHYANBHIKSHU PARIVAR TRUST
1/A, Palladnagar Society, Naranpura, Ahmedabad - 380 013.
Printed at: Kunal Offset, Odhav, Ahmedabad.
Hon. Editor : Naishadh vyas
(Reg. No. E/4416 Date 11-5-81)
I.T.E.U. 80-G (5) No. H.Q. -III 33-163/95-96 up to March 2000

આદ્યસંસ્થાપક તથા આધ્યાત્મિક વડા
પ. પૂ. ગુરુદેવ શ્રી યોગભિક્ષુજી

To,

L-663 NV
NAVJIVAN CHARITABLE TRUST

Pin Code

લવાજમ દર :-

વાર્ષિક સભ્ય (ભારતમાં) ---------- રૂા. ૨૦-૦૦
આજીવન સભ્ય (") ---------- રૂા. ૨૫૦-૦૦
વાર્ષિક સભ્ય (પરદેશમાં) ---------- ૧૨ $
આજીવન સભ્ય (") ---------- ૧૦૧ $

લવાજમ મોકલવાનું સ્થળ :-

(૧) **ડૉ. સોમાભાઈ એ. પટેલ**
૧/અ, પલિયડનગર,
સેન્ટ ઝેવિયર્સ હાઈસ્કૂલ રોડ,
નારણપુરા, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૧૩.

(૨) **નૈષધભાઈ સી. વ્યાસ**
"સ્વાશ્રય",
૩, ગંગાધર સોસાયટી, રામબાગ પાછળ,
મણીનગર, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૮.

સૂચના :-

(૧) લવાજમ ચેક દ્વારા અથવા મનીઓર્ડર દ્વારા " ઓ. પ્રે. પ. ટ્રસ્ટ " ના નામે મોકલવું. સાથે આપનું પૂરું નામ, સરનામું શુદ્ધ અક્ષરોમાં લખી મોકલવું.

(૨) જે સભ્યનાં રહેઠાણનાં સ્થળ બદલાયાં હોય તેમણે તેમના નવા રહેઠાણનું પૂરું સરનામું લખી મોકલવું જેથી વ્યસ્થાપકોને અંક મોકલવામાં સરળતા રહે.

(૩) " ચેતભરા " ને લગતો પત્રવ્યવહાર નીચેના સરનામે કરવો.
નૈષધભાઈ સી. વ્યાસ
"સ્વાશ્રય",
૩, ગંગાધર સોસાયટી, રામબાગ પાછળ,
મણીનગર, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૮.

પ. પૂ. ગુરુદેવ શ્રી યોગભિક્ષુજી સાથેના સંસ્મરણો તથા પ્રેરક પ્રસંગો આવકાર્ય છે.